

INTERVIURI

– Despre justiție și judecători

Interviuri cu scriitorii Jorge Majfud și Alfonso Gumucio-Dagron

Jorge Majfud

Născut în septembrie 1969 în Tacuarembó, Uruguay, **Jorge Majfud** a absolvit studiile Școlii Naționale de Arte Frumoase (Escuela Nacional de Bellas Artes) și Facultatea de Arhitectură din cadrul Universității de la República din Uruguay. Deține un masterat în literatură și un doctorat în Filosofie și Litere la Universitatea din Georgia în 2008. În ultimii ani s-a dedicat în totalitate literaturii și articolelor prin diverse căi de comunicație. Este cunoscut mai ales pentru romanele sale și pentru eseurile critice care au apărut cu regularitate în prestigioase publicații din toată lumea. Este membru al comitetului științific al revistei Araucaria din Spania și al revistei The Honor Society of Phi Kappa Phi din Statele Unite ale Americii, organizație care selectează profesorii cei mai renumiți din țară și membru profesionist al PEN Club Internacional.

Majfud a primit mai multe premii la concursuri literare internaționale, printre care și Premiul Mențiune Casa de las Américas (La Habana, Cuba, 2001), pentru romanul „Regina Americii” (La

Reina de América). În anul 2012, revista Foreign Policy l-a desemnat ca fiind unul dintre cei mai influenți 10 intelectuali ibero-americieni.

Eseurile și articolele sale au fost traduse în portugheză, franceză, engleză, germană, italiană, bască, greacă și în multe alte limbi.¹⁰

1. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din țara dumneavoastră pentru a vă proteja drepturile, ați avea încredere în sistemul judiciar?

Eu aș spune, și acesta în ciuda înclinației mele naturale spre scepticism, că atât în Uruguay, cât și în Statele Unite ale Americii, sistemul judiciar se bucură de suficientă încredere. Deși în diverse articole (și ulterior într-o scrisoare deschisă de anul trecut semnată alături

¹⁰ http://es.wikipedia.org/wiki/Jorge_Majfud#cite_note-12.

de Juan Gelman, Eduardo Galeano și Emilio Cafassi, fără ca vreunul dintre noi să fie jurist, ci dintr-o perspectivă mai puțin specializată)¹¹, am criticat dur o decizie a Curții Supreme de Justiție din Uruguay referitoare la dictatura trecută, aceasta nu înseamnă că sunt împotriva Curții și cu atât mai puțin împotriva sistemului judiciar din Uruguay, despre care înțeleg că oferă toate garanțiile unui stat democratic și al unei societăți destul de deschise. Este redundant să menționez că niciunul dintre aceste sisteme nu este perfect, ci toate sunt perfectibile, precum democrația însăși, ca orice lucru legat de ființa umană. Nedreptatea face parte din orice sistem de justiție, dar virtutea cea mai importantă a acestora este acceptarea criticii și prefigurarea unor modificări și corecturi care pot fi determinate de oricare dintre cetățenii săi. În Statele Unite ale Americii sistemul este cumva diferit și cetățenii pot inclusiv participa la un proces, ceea ce adaugă o dimensiune democratică, dar și o dimensiune psihologică și cultură care își are riscurile sale. Eu însumi am fost de mai multe ori convocat pentru a face parte din aceste jurii care trebuie să se ocupe de cazuri extreme; evident, am refuzat dând diverse scuze de la caz la caz.

2. Ce măsuri considerați oportune pentru consolidarea independenței justiției și câștigarea încrederii cetățenilor (avocați, judecători, procurori etc.)?

Cred că încrederea în justiția formală începe odată cu un sistem specific și prima condiție ar fi independența puterilor. Apoi, acea încredere se modelează pentru o cultură și un stil, în acest caz pentru o cultură care să combată corupția și un stil ritual. Prima provine din umanism

și iluminism, în ce cealaltă se trage din superstițiile cele mai vechi. Independența își are propriile limite și dă naștere la întrebări atunci când judecătorii de scaun sunt aleși de președinte și confirmați de către parlament, cum este cazul Statelor Unite. Dar ulterior permanența sau eficiența acestor judecători este pozitivă dintr-un anumit punct de vedere, întrucât sunt astfel îndepărtați de avatarele politice ale oricărei democrații: dacă funcțiile lor nu depind de opiniile lor juridice, atunci judecătorii tind să fie mai independenți. Sunt sigur că cel mai rău ce s-ar putea întâmpla unei democrații ar fi ca cetățenii săi să lase politica pe mâna unor politicieni profesioniști, dar nu sunt la fel de sigur de asta în cazul sistemului judiciar. Din contră, cred că ar trebui să se bazeze în mare parte pe un grad înalt de profesionalism și disputele să fie rezolvate de specialiști. Cu toate acestea, ar fi o eroare să se oprească motorul oricărei justiții, al oricărei democrații și al progresului istoric însuși, acolo unde aceasta poate exista, și anume critica. Dintr-un punct de vedere total opus, cred că lumea ar respecta mai mult judecătorii dacă aceștia nu ar apărea atât de mult în spațiul public. În același fel a funcționat timp de câteva milenii stilul vestimentar al magistraților și al preoților. Este o formă destul de neplăcută de a confirma o autoritate prin distanță și a funcționat din neolitic, dacă nu mai devreme.

3. Care ar trebui să fie rolul unui ministru al justiției, membru al guvernului (și solidar cu deciziile luate de guvern)?

Minim sau niciunul. Deși acest minister există în mai multe state din lume, pare o contradicție de fond, poate o rămășiță a unei tradiții monarhice, nu

¹¹ Pentru detalii, a se vedea pagina web <https://www.escriitores.org/recursos-para-escriitores/articulos-de-interes/7947-escriitores-contrala-impunidad-uruguay-cuando-las-le-yes-son-mas->

[importantes-que-los-derechos-humanos-cafassi-galeano-gelman-majfud](https://www.escriitores.org/recursos-para-escriitores/articulos-de-interes/7947-escriitores-contrala-impunidad-uruguay-cuando-las-le-yes-son-mas-) [accesată ultima dată la 22.06.2014].

republicane (dincolo de faptul că există în multe republici), și poate de aceea mai există încă un Minister al Justiției în Spania. În Franța are rolul unui supraveghetor, deși chiar și așa este un supervisor politic al unei puteri care ar trebui să fie apolitică și liberă de orice presiune politică părtinitoare. Dacă aceasta nu a fost niciodată practica acestor ministere, măcar ar trebui să le schimbe denumirea. „Ministerul Justiției” este, tehnic vorbind, un oximoron republican.

4. Care ar fi măsurile adecvate care trebuie luate pentru o „definitivă” separație între puterile politice și judiciare? Este o utopie?

Bineînțeles că este o utopie, la fel cum sunt obiectivitatea, libertatea, adevărul și democrația. Sunt utopii din moment ce sunt concepte ideale, platonice. Dar dacă sunt utopice sau ideale, asta nu înseamnă că nu sunt practice, având în vedere că prezentul lumii materiale se explică prin trecut, prezentul ființelor umane se explică în mare parte prin viitorul lor. Aceste idealuri și aceste utopii sunt principalele busole ale societății moderne: niciodată nu se ajunge la Nord și nici nu se dorește, dar servesc pentru a ști în ce parte să o luăm la fiecare *răscruce* de drumuri, adică la fiecare *criză*. Un aspect practic l-ar putea constitui slăbirea progresivă, în măsura posibilului, a tuturor pârgurilor puterii publice (guvernul) și ale puterii private (corporațiile).

5. Sunteți de acord cu ideea de a filma și difuza procesele judiciare?

Din perspectiva dreptului la informare al cetățeanului, aș fi tentat să răspund da. Totuși, aceasta implică multe alte riscuri: nu cred că expunerea întregului sistem și a protagoniștilor săi unei drame extreme la practicile și legile spectacolului mediatic (ceva asemănător cu ceea ce se întâmplă la unele nivele din sistemul judiciar din Statele Unite și care corespunde dorinței voyeriste a societății de consum și a paradoxalelor rețele sociale) este negativ, poate chiar pervers.

6. În opinia dumneavoastră, judecătorul ideal există deja sau încă nu s-a născut?

Aceasta numai în glumă poate, cel puțin cât timp ne mișcăm în sfera umană a metafizicii. În această ipoteză, bineînțeles, un credincios nu ar avea dubii că judecătorul ideal există și a existat întotdeauna (deși procesul perfect, Judecata de Apoi, mama tuturor utopiilor începând cu anticii egipteni, încă nu a sosit). Este posibil ca într-un viitor apropiat să se creeze vreun software și un supercalculator care să soluționeze sau măcar să ofere o „soluție tehnică” asupra unei spețe determinate din viața de zi cu zi. Cu toate acestea, nu doar ideea că justiția și-ar putea avea variantele sale, ci și o lume judecată de mașini ar fi o lume cel puțin monstruoasă.

Alfonso Gumucio Dragon (născut în 1950 în Bolivia) este scriitor, producător de filme, jurnalist, fotograf și specialist în dezvoltarea comunicării. Este autorul mai multor cărți despre film și comunicarea pentru schimbare socială, precum și al mai multor filme documentare, expoziții de fotografie și al sute de articole. A lucrat pe cele cinci continente în proiecte de dezvoltare socială, precum și ca specialist în dezvoltarea comunicării.¹²

Din cauza implicării sale ca jurnalist progresist, a fost de două ori forțat să trăiască în exil, prima dată la Paris între 1972 și 1978, iar ulterior în Mexic între 1980 și 1984.

A studiat cinematografia la Institut des hautes études cinématographiques (IDHEC) și la Universitatea din Vincennes, Paris. Întors în Bolivia în 1978, a regizat o serie de documentare pe teme culturale și sociale, lucrând la Centro de Investigacion y Promocion del Campesinado (CIPCA), o asociație nonguvernamentală și a publicat ca jurnalist în diferite ziare și cotidiane.

Începând cu mijlocul anilor '80, a călătorit în Africa, Asia, Pacificul de Sud, America Latină și Caraibe datorită activității sale din programele de dezvoltare a comunicării organizate de mai multe organizații internaționale. A lucrat cu UNICEF în Nigeria și Haiti și în calitate de consultant internațional pentru FAO, UNDP, UNESCO, Fundația Rockefeller, AusAID și Conservation International. Este directorul general al Consorțiului programelor pentru comunicarea pentru schimbarea socială și cunosător al temelor privind drepturile copilului, mediul înconjurător, popoarele

indigene, artă și cultură, drepturile omului, sănătate și dezvoltare sustenabilă.

Gumucio Dagron a publicat peste douăzeci de cărți, inclusiv poezie, proză și studii literare, de film și comunicare.

1. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din țara dumneavoastră pentru a vă proteja drepturile, ați avea încredere în sistemul judiciar?

Nu aş avea încredere, mai ales în acest moment din istoria noastră, pentru că sistemul judiciar este contaminat de politică și controlat de puterea executivă, direct de președinte și vicepreședinte.

2. Ce măsuri considerați oportune pentru consolidarea independenței justiției și câștigarea încrederii cetățenilor (avocați, judecători, procurori etc.)?

Justiția boliviană a favorizat întotdeauna pe cei care au bani sau influență, iar nu pe cei mai săraci. Este o justiție ineficientă și coruptă, care permite ca 80% din populația aflată în închisoare să nu aibă o hotărâre judecătorească, uneori timp de mai mulți ani și pentru cauze dintre cele mai simple de soluționat. Nu este numai o problemă de independență, ci o problemă de eficiență a justiției. Nu poate exista încredere cât timp sistemul de justiție național nu demonstrează că

¹² http://en.wikipedia.org/wiki/Alfonso_Gumucio_Dagron

poate fi just și eficient. Ar fi necesară o restructurare a întregului sistem, deoarece este descompus la toate nivelele. Nu există măsuri minore, ar trebui reconstruit sistemul în integralitatea sa, să se modernizeze și să se amplifice astfel încât să ajungă la toți într-un timp cât mai scurt.

3. Care ar trebui să fie rolul unui ministru al justiției, membru al guvernului (și solidar cu deciziile luate de guvern)?

Ministrul Justiției, oricâtă bunăvoință și experiență ar avea, este o victimă a unui sistem distorsionat care în prezent este politizat și părtinitor. Este adevărat că sistemul de justiție a fost întotdeauna ineficient și corupt, dar acum se adaugă în plus clientelismul politic.

4. Care ar fi măsurile adecvate care trebuie luate pentru o „definitivă” separație între puterile politice și judiciare? Este o utopie?

Este necesară o restructurare a puterii judecătorești cu sprijin internațional, astfel încât să se învețe din bunele practici ale altor state. Este fundamental ca guvernul să nu aibă nicio posibilitate de a influența, cum s-a întâmplat până acum. Nu este o utopie, dar trebuie un guvern care să fie mai puțin autoritar, care să înțeleagă importanța unei justiții independente de

influența politică și mai ales un guvern care să investească în recrearea completă a sistemului judiciar.

5. Sunteți de acord cu ideea de a filma și difuza procesele judiciare?

Într-adevăr, mi se pare că transparența proceselor este fundamentală. Justiția boliviană funcționează în umbră, în afara sălilor unde se desfășoară procesele. Nu este o justiție deschisă, ci o justiție plină de subterfugii și manipulări care se fac în întuneric.

6. În opinia dumneavoastră, judecătorul ideal există deja sau încă nu s-a născut?

Există fără îndoială judecători onești, dar care nu au posibilitatea de a schimba sistemul. Judecătorul ideal este cel care ia decizii fără influențe nici politice nici financiare, trebuie să fie o persoană cu valori etice dobândite din educația dată în familie. O educație precară nu poate da naștere unor profesioniști care să-și îndeplinească serviciul cu un simț de responsabilitate și etică.

**Interviuri realizate de
Carla Anghelescu,
judecător, Judecătoria Sectorului 1
București
și
Dragoș Călin,
judecător, Curtea de Apel București**